

FJÄRILAR I ODLINGSLANDSKAPET

Citronfjäril

Blommande klöver gynnar citronfjärilen. På latin heter citronfjäril *Gonepteryx rhamni*. Foto: Petter Haldén

Ett kärt vårtecken

Årets första citronfjäril är ett kärt vårtecken tillsammans med sädesärla och snödroppe. Redan i slutet på mars, innan växtligheten grönskar, ser man de första gula hanarna fladdra utmed solvarma skogskanter och hagar på jakt efter nektar i de första vårblommorna. Den grönvita honan lämnar sin övervintringsplats några veckor senare än hanen. Honan kan förväxlas med kålfjäril men kan särskiljas eftersom kålfjärilen alltid har svarta markeringar längs vingarnas ytterkanter. När citronfjärilen letar nektar eller vilar på en blomma har den alltid vingarna hopslagna över kroppen.

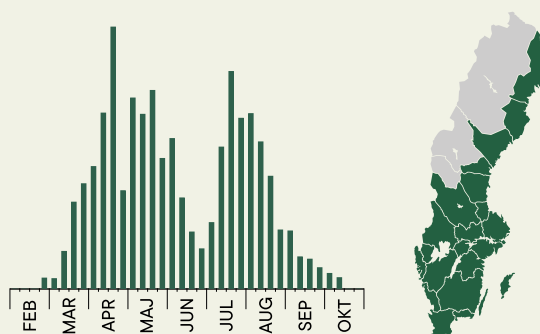
Brakved och getapel sätter gränserna

Brakved och getapel är värdväxter för citronfjärilens larver. Överallt där de växer kan man också förvänta sig att se fjärilen. Citronfjäril förekommer i södra och mellersta Sverige och vidare norrut längs norrlandskusten till i höjd med Luleå. Tidigt på våren ser man citronfjärilar söka nektar på tussilago och på olika salixarter som sälg och vide. Under sommaren ser man nykläckta citronfjärilar leta efter föda i de flesta blomrika miljöer som klöver- och luservvallar, betesmarker, trädgårdar och vägkanter. Citronfjärilen är en stark flygare och letar därför också nektarrika blommor ute på den tidvis blåsig slätten. Rödklöver, lusern, åkervädd, åkertistel, rödklint och blåklint är populära.

Lever länge

Citronfjärilen övervintrar som fullbildad fjäril i naturliga hålrum som stubbar, kullfallna träd, så kallade lågor, och under täta granar. De sitter upp- och nedvända med hopslagna vingar. Regnvatten och kondens rinner lätt av vingarna tack vare de spetsiga utskotten på fram- och bakvingarna.

Under en solig dag i mars avbryts vintervilan och citronfjärilen ger sig ut för att leta nektar på de första vårblommorna. Hanen flyger ett par veckor före honan och när hon visat sig sker parningen. Äggen läggs ett och ett på knoppar av brakved och getapel och larverna lever av bladen fram till förpuppningen.

Flygtider och utbredningskarta för citronfjäril. Diagrammet visar när på året som det är störst chans att se citronfjärilen i dess svenska utbredningsområde, Data från Artportalen.

Citronfjärilshonan är ljus limegrön. Foto: Petter Haldén

Tiden från äggläggning till fullbildad fjäril är knappt två månader. Nykläckta fjärilar ses i juli och augusti. De letar efter föda på sensommarens nektarväxter och letar sedan upp en bra övervintringsplats i september. Citronfjärilen är vår mest långlivade fjäril. Enstaka fjärilar kan leva upp till ett år, från juli till maj eller juni året därpå.

Inte hotad

Citronfjärilen är inte hotad i Sverige, men den är beroende av att det finns brakved eller getapel. Liksom alla fjärilar och de flesta övriga insekter som lever av nektar påverkas de dock negativt av att det finns för få blomrika miljöer i odlingslandskapet och att betesmarker inte sköts och på sikt växer igen.

Du kan hjälpa citronfjärilen

De flesta åtgärderna gynnar fler arter fjärilar, samt även humlor, solitära bin och växtskadegörarnas naturliga fiender. Se till att de blomrika miljöer som du skapar är solexponerade och gärna vindskyddade. Se också till att det finns värdväxter där fjärilen kan lägga sina ägg.

På åkern

- Lämna sprutfria kantzoner i dina grödor. Det gynnar viktiga nektarväxter som blåklint, åkertistel och åkermolke.
- Lämna sprut- och gödningsfria kantzoner mot blomrika hagar, åkerholmar, vägkanter och skogsbryn.
- Låt några remsor i klöver- och luservvallar förbli oskördade.
- Etablera ettåriga blommande kantzoner med honungsört och perserklöver.
- Skapa blomrika områden på dina skyddszoner, i fälthörn och på andra svårbrukade delar av åkern. Årtväxter och cikoria är lämpliga arter. Årlig skörd förlänger de blomrika områdenas livslängd väsentligt, eftersom ansamling av förna är negativt för örterna.

I betesmarker och randzoner

- Spara sälgar och getapel i betesmarker och diken.
- Slå blomrika vägkanter sent under växtsäsongen
- Slå bara vägens ena väggkant! På så sätt finns det alltid en väggkant som blommar åt gången och antalet trafikdödade fjärilar minskar.

I gårdsmiljön

- Skapa blomrika områden i gårdsmiljön, i synnerhet under tidig vår. Tussilago, scilla, pärlhyacint, vinbär, krusbär och salixarter som sälg och vide är exempel på tidigt blommande nektarväxter.
- Anlägg fjärilsrabatter med lavendel, mynta, hampflockel, gullris, vitlysing, kärleksört, timjan och röd solhatt i trädgården.
- Plantera perenner, buskar och träd som gynnar fjärilar, som syrenbuddleja, vitlysing, syren, schersmin, hagtorn och fruktträd av alla slag.

Slå vägkanter vartannat år så att endast en sida blommar åt gången. Foto: Petter Haldén